

MUZEJNÍ ČTVRTLETNÍK

Muzeum Českého ráje v Turnově

zdarma

číslo 3 / 2023, ročník XX.

Nerostné bohatství hor

Nerostné bohatství horských masivů odhalíme na str. 2.

Dům 72

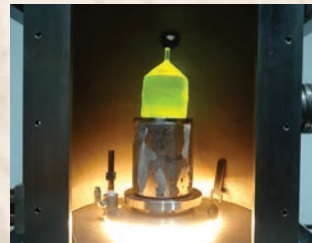
Zrekonstruovaný dům čp. 72 ve Skálově ulici na str. 6.

Totem civilizace

Impozantní plastiku od Valeriána Karouška představíme na str. 3.

Co nás čeká a co bylo?

Přehled akcí a výstav i fotovzpomínky najdete na str. 8.

Výstavní síň Viléma Heckela

Už před čtyřmi lety, kdy jsme v muzeu otevírali novou expozici věnovanou fenoménu horolezectví v Českém ráji, jsme si připravovali prostor pro prezentaci jedné z významných osobností českého horolezectví. Z dokumentačního úhlu pohledu možná té nejvýznamnější. Zrodil se tedy záměr zřídit Výstavní síň Viléma Heckela, bezpochyby jednoho z nejtalentovanějších fotografů poloviny 20. století. Prostory přímo navazující na expozici Horolezectví se ukázaly být velmi šťastnou volbou. Této myšlence byla od samého začátku nakloněna také Heckelova dcera Helena, díky níž jsme schopni prezentovat nejen široké spektrum jeho tvorby, ale také jeho pracovní nástroje a stejně tak i další vybavení, bez kterého by se ve vysokých horách neobešel. Ovšem vysokohorská fotografie byla v díle Viléma Heckela spíše taková srdcovka – velmi náročná láska, které se věnoval, protože hory jednoduše miloval. A byla to také láska osudná, která jej nakonec stála život. Ten skončil předčasně v jeho dvaapadesáti letech na expedici do pohoří Cordillera Blanca v Peru v roce 1970, kdy 31. května celou expedici zavalila lavina bahna a kamení při zemětřesení na úpatí hory Huascarán.

Ale jak bylo naznačeno, Heckelova rozsáhlá tvorba obsahuje mnoho kapitol: průmyslové a reklamní fotografie, reportážní dokumentaci, krajinné fotografie celého Československa a konečně také již zmíněné fotografické záznamy vysokohorských expedic. Mimořádný talent, jasný cíl, oddanost a láska k přírodě, pracovitost, fyzická kondice a společenská povaha, to vše byly skutečnosti, díky nimž se Vilému Heckelovi podařilo zařadit mezi nejuznávanější fotografy hor a krajiny. Nová

Výstavní síň Viléma Heckela návštěvníkům nabídne všechny tyto tematické celky, z nichž každá fotografie dokazuje, že autor své řemeslo dovedl k naprosté dokonalosti.

Vilém Heckel

Nejen horské, ale i průmyslové a reklamní fotografie povýšil na umění, kterému v jeho době nebylo rovno. Je zřejmé, že zakázky na reklamní a dokumentační fotografie od velkých průmyslových podniků, jakými byla např. Zbrojovka Brno, Škoda Plzeň, automobilka Škoda či výrobce motocyklů Jawa,

dalece přesáhly záměry zadavatele a tvořily estetické celky s vysokou výpovědní hodnotou nejen o dobovém designu, ale také o dobovém průmyslu a jsou v neposlední

řadě také dokladem toho, že Vilém Heckel dosáhl ve svém oboru světové úrovně.

Slavnostní otevření Výstavní síně Viléma Heckela se uskuteční 7. září 2023.

Jak vznikají hory: Nerostné bohatství horských masivů

Minerály z horských oblastí patří mezi nejatraktivnější ukázky minerálů vůbec. Jejich vznik je bezprostředně spojen se zrodem pohoří, a je tak doplňujícím střípkem do celé skládačky geologických procesů probíhajících na Zemi. Právě mineralogickou pestrost hor představí výstava s názvem *Nerostné bohatství horských masivů*, kterou zahájíme na konci června. Na této výstavě budou prezentovány estetické a kvalitní ukázky minerálů převážně z Alp, ale i dalších pohoří po celém světě. Nejvíce vzorků bude zastoupeno z tzv. alpské parageneze, která je nejvýznamnějším a sběratelsky nejatraktivnějším typem mineralizace, jejíž název je odvozen od klasických nálezů v Alpách. Je známá především díky nádherným ukázkám minerálů, zvláště odrůd křemene (záhněda, křišťál, vzácně i ametyst), které mohou narůst do značných rozměrů v obrovských dutinách označovaných jako „krystalové sklepy“. V dutinách, kromě odrůd křemene, které se vyznačují vysokou čistotou a různými tvary krystalů, vznikají také další minerály, též ve velmi estetických ukázkách. Například dominantní složkou alpských žil v rulách a kvarcitech je křemen, zatímco v amfibolitech se často vyskytuje albit, draselný živce, epidot, diopsid a prehnit. Kromě Alp se klasická naleziště mineralizace alpského typu vyskytují také v pohoří Himálaj, Pamír a Ural. V Čechách nalezneme četné lokality alpské mineralizace v Jeseníkách, např. krystaly epidotu z lokality Pfarrerb u Sobotína patří k nejlepším na světě.

Hematit, lokalita Uruer Loch bei Andermatt, Švýcarsko

Krásné ukázky minerálů se vyskytují také v metamorfovaných horninách. Během horotvorných procesů se totiž horniny dostávají do hloubek několika kilometrů, kde jsou vystaveny specifickým podmínkám, především značnému tlaku a teplotě. V závislosti na složení původní horniny a přinášných temperovaných roztoků za daných teplotně-tlakových podmínek dochází k růstu typických minerálů. V různých typech metamorfovaných břidlic tak vznikly dokonale omezené až několik centimetrů velké krystaly tmavě červeného almandinu, sloupcovité tmavě hnědé krystaly starolitu nebo blankytně modré lištovité krystaly kyanitu.

Na kontaktech dvou hornin může docházet ke změně chemického složení horniny a ke vzniku nových minerálů jako důsledek její reakce se silně zahřátými roztoky. Obvykle při ní dochází k látkové výměně mezi horninami, často v termálních aureolách plutonů nebo v blízkosti ultrabazických hornin. V oblasti Žulové v Jeseníkách vznikly na kontaktech granodioritu s vápencí dokonale vyvinuté červenohnědé až hnědé estetické ukázky hesonitu. Z Alp a také z Uralu jsou zase známé zelené krystaly smaragdu a jablečně zelené krystaly vzácného démantoidu.

Jan Bubal

Grafik Pavel Hlavatý

Nový výstavní prostor ve zrekonstruovaném objektu ve Skálově ulici čp. 72 ožije vzápětí po svém otevření výstavou bravurního a neuvěřitelně činorodého grafika Pavla Hlavatého (*1943). Při příležitosti zahájení výstavy bude v pátek 8. září pokřtěno také nové grafické panorama Turnova, které autor letos pro město vytvořil a které si bude možné zakoupit.

Pavel Hlavatý se narodil v roce 1943 v nedalekých Albrechticích u Pěknína a část dětství prožil v Turnově, takže vedle příležitosti jeho 80. narozenin bylo motivací pro uspořádání výstavy také autorovo sepjetí s regionem Českého ráje. Výtvarnou průpravou prošel Pavel Hlavatý během studia Střední uměleckoprůmyslové školy v Uherském Hradišti (1958–1962), od roku 1966 pak dlouhých 46 let působil v Havířově. Místo pedagoga v oborech kresby, malby a dějin umění ztratil záhy v důsledku svého angažování proti okupaci vojsk Varšavské smlouvy, za které si dokonce odpykal nepodmíněný trest odnětí svobody (1968–1971). Autor byl

vyloučením z oficiálního výtvarného života v ČSSR nucen přeorientovat se plně na tvorbu grafickou s těžištěm v drobné grafice, kde je podepsán pod více než 900 díly. Na tomto poli bylo možné bez větších perzekucí vlád-

Hlavatý stal mezinárodně uznávanou výtvarnou osobností, ověřenou řadou ocenění (posbíral úctyhodných 65 zahraničních cen!). Ani v tak pokročilém věku ho neopouští obrovské tvůrčí nasazení

noucí moci naplno tvořit a zároveň obesílat výstavy i výtvarné soutěže konané po celém světě (Belgie, Francie, Japonsko, Norsko aj.). Díky těmto bohatým aktivitám se Pavel

a pracovní elán. Belgický tisk ho dokonce označil za jednoho z nejproduktivnějších grafiků Evropy.

Lenka Laurynová

Karouškův Totem civilizace zpět v Turnově

Plastika *Totem civilizace* od Valeriána Karouška dominantou atria muzea v Turnově.

Atrium Muzea Českého ráje v Turnově ovládla ve středu 14. června impozantní kovová plastika Valeriána Karouška, turnovského rodáka, předního poválečného sochaře a mimořádně talentovaného horolezce v jedné osobě, kterou MČR laskavě zapůjčil vlastníku díla, Oblastní galerie v Liberci. Myšlenka symbolického návratu díla do Turnova se zrodila z jednání ředitele MČR, PhDr. Jana Prostředníka, Ph.D., a předchozího vedení Oblastní galerie; stávající ředitel instituce, doc. PhDr. Filip Suchomel, Ph.D. potvrdil dlouhodobou záůjčku díla do konce roku 2027. Monumentalita třímetrového objektu předurčila jako nejvhodnější místo pro jeho osazení atrium muzea, kde výrazný objekt vyzní nejen jako vizuálně atraktivní středobod celého areálu, ale zároveň jako důstojné a lákavé pozvání do útrob horolezecké expozice, kam jako dílo jednoho z předních představitelů českého pískovcového lezení přirozeně vede kroky návštěvníků.

Kovová assembláž *Totem civilizace* je dílem z let 1966–1969, kterým se Valerián Karoušek prezentoval na přelomové výstavě *Socha a město*, pořádané v roce 1969 v Liberci. Dílo bylo osazeno na konečné tramvajové zastávce Lidové sady, naproti objektu společenského domu, odkud vycházejí turistické trasy do Jizerských hor. Základem objektu je podvozek sovětského automobilu GAZ-M-20 *Poběda* (nebo jeho licenční polská kopie FSO Warszawa), který Karoušek osobně užíval a poté co vůz do-sloužil, rozhodl se využít jeho šasi pro sochařský objekt. Za ten paradoxně obdržel od města Liberec vyšší sumu, než kolik ho stál původní automobil, jak dokládají vzpomínky Vladimíra „Chrousta“ Procházky ml., „Říšíkova“ přítele a pamětníka jeho návštěv chaty turnovského horolezeckého oddílu v Sedmihorkách.

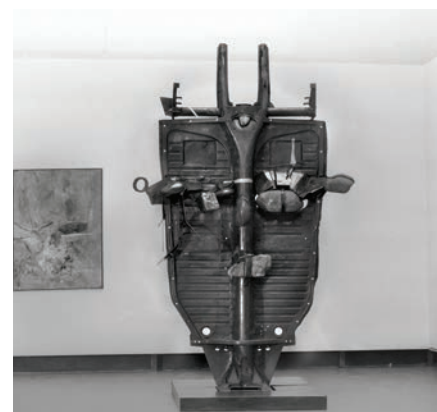
Plastika je barevně i tvarově výraznou koláží různých tyčovin, drátů, plechů, říčních valounů a vlastnoručně domodelovaných detailů. Budí dojem postapokalyptického objektu, který s varovným výrazem předává poselství o věčném napětí mezi nepřekonatelnou silou přírody a pomíjivostí technické civilizace. Je vrcholnou ukázkou Karouškovy tvorby z let šedesátých, v jejichž druhé polovině se výrazně přiklonil k abstrakci. Objekt odráží jeho tehdejší zájem o montáže různých industriálních kovových prvků, při jejichž sváření a letování prokazoval nebyvalé technické mistrovství. Tato bravura má kořeny v jeho zámečnickém vzdělání v mladoboleslavské automobilce, které vysvětluje zároveň i zaujetí světem automobilů. Dalším charakteristickým prvkem je kombinace kovu jako průmyslového výtvaru a přírodního, člověkem nedotčeného kamene nejčastěji v podobě říčních valounů. Právě s kovem i kamenem se také jako horolezec setkával hmatově a vizuálně neustále. Zároveň lze tento způsob kombinování obou materiálů vnímat i jako odkaz na období studií na turnovské šperkárně, které ho řemeslně i výtvarně rozvíjelo právě v oblasti zasazování kamene do kovu.

Valerián Karoušek (1929–1970) je neodmyslitelně spjat s Turnovem a pískovcovými skalami Českého ráje. Je jeho rodištěm i místem, kde se mu dostalo výtvarného a řemeslného školení během studia na zdejší šperkařské škole. Do Českého ráje se pravidelně vracel za přáteli-horolezci, lezení bylo jeho celoživotní vášní. Patřil dokonce do reprezentačního družstva československých horolezců a na svém kontě má několik desítek náročných prvovýstupů v pískovcích Českého ráje, ale také řadu prvovýstupů v Tatrách. Jeho zaujetí pro lezení se mu však bohužel stalo osudným,

když se v roce 1970 stal jako člen patnácti členné československé horolezecké expedice obětí zemětřesení v Peru.

Podobně dramatické byly také osudy samotného objektu, který překvapivě původně vznikl jako nebarevný. Zhruba rok před svou tragickou smrtí pod Huascaránem ji však V. Karoušek přepracoval a opatřil barevnými nátěry. Socha byla příležitostně vystavována, intenzivněji přirozeně po roce 1989, a její barevnost se podle vlastních vzpomínek pokusil rekonstruovat autorův syn, jenž sochu umístil na zahradě svého domu na Frýdštejně. Vystavení nepřízní počasí se projevilo degradací barevnosti a výraznou korozí. Od autorovy rodiny plastiku v roce 2016 v návaznosti na úspěšnou Karouškovu výstavu zakoupila Oblastní galerie v Liberci. Dílo pak v roce 2017 prošlo restaurováním, další odborný zákrok podstoupilo před osazením v Turnově, a to v ateliéru Jakuba Rafla a Magdaleny Rafl Bursové, kde byl pro sochu navržen rovněž nový betonovo-ocelový sokl nezbytný pro bezpečné ukotvení majestátního kolosu. Restaurátorský proces zahrnující také navrácení autentické barevnosti za využití sond i dobových snímků byl ztížen mj. nedostupností některých barev, které autor původně použil, na současném trhu, takže restaurátoři museli namíchat část požadovaných nátěrů dílu tzv. na míru. Těší nás, že se podařilo najít cestu, jak objekt *Totem civilizace* dlouhodobě nabídnout obyvatelům i turistickým návštěvníkům města, s nímž jsou autorovo jméno i tvorba nerozlučně svázány.

Lenka Laurynová

Valerián Karoušek

Z dějin tur(nov)istiky – Angrova stezka

Evidence a digitalizace starých skleněných negativů, která v turnovském muzeu probíhala v uplynulých letech, obohatila databázi muzejního archivu o více jak 13 000 snímků s vysokou historickou hodnotou. Značná část digitalizovaných negativů pochází od významného turnovského fotografa Václava Josefa Linharta (1888–1961), jehož práce se do muzea dostala v 60. letech minulého století díky prozíravosti jeho dcery Jiřiny Holasové a zetě Miloslava Holase.

Mezi Linhartovými fotografiemi se nacházely i snímky ze slavnosti otevření Angrovy turistické stezky, která se konala 26. května 1927. Turnovský odbor Klubu československých turistů v tento den slavnostně odevzdal veřejnosti stezku vedoucí z rozcestí U Kavčín nedaleko hradu Valdštejna do lázní v Sedmihorkách. Cesta procházející hruboskalským skalním městem dodnes nabízí krásné výhledy a představuje příjemnou procházku v samém srdci Českého ráje (v současnosti je označena modrou turistickou značkou). Na stezce turista potká hned několik krásných zastavení – Janovu vyhlídku, skalní věže Čertovu ruku či Kapelník, lesní prameny, hostinec na Podhájí a samotné Sedmihorky, „kdež dostane se jeho znavenému tělu zaslouženého odpočinku a posílnění“. Celkový náklad na zřízení stezky přesáhl 4000 korun a její budování muselo probíhat s dobrozdáním majitele hruboskalského panství Jana z Aehrenthalu (1905–1972) a za součinnosti s lesním úřadnictvem a zřízenci.

V den otevření stezky se členové turistického klubu, zástupci města a místních spolků, pozvaní hosté a širší veřejnost sešli před desátou hodinou na turnovském náměstí, aby společně vyrazili přes Valdštejn k počátku stezky, kde byla postavena slavobrána a proneseny zahajovací proslovy a pozdravy. Na úvod hovořil Antonín Karč (1879–1952), ředitel odborné šperkařské školy a svého času místopředseda turnovského odboru KČST. Jako pátý řečník přišel na řadu lesní rada Leopold Anger mladší (1875–1947), jehož jméno stezka nově nesla. Členové KČST tak vzdali hold jemu a jeho rodině za všeobecně prospěšné působení na Hruboskalsku. Ostatně jeho otec, Leopold Anger starší (1837–1915), působil na hruboskalském panství od roku 1858, z pozice adjunkta se postupně vypracoval až na ředitele velkostatku a je připomínán jako zakladatel arboreta cizokrajných dřevin na Bukovině (založeného kolem roku 1860). Leopold Anger mladší přebíral místo ředitele hruboskalského velkostatku v roce 1921 po smrti svého staršího bratra Jindřicha. Nastupoval již jako zkušený a vyhledávaný odborník v oblasti ochrany a pěstění lesa. Ihned po příchodu

Leopold Anger v roce 1938

na Hrubou Skálu navázal spolupráci s turnovským odborem KČST, se kterým z pozice lesního rady zpřístupňoval a zveleboval turistické cesty a řešil zlepšení propagace krás Českého ráje.

Leopold Anger ve své řeči při otevření stezky poděkoval za všechny přátelské projevy a vyjádření úcty a vyslovil přání k dalšímu rozvoji turistiky na Turnovsku. Účastníci slavnosti poté prošli celou

stezku a kolem jedné hodiny dorazili do Sedmihorek, kde pro ně byl přichystán v lázeňské restauraci společný oběd za hudby turnovské kapely pod vedením pana Lubiny. Následovala turistická beseda, na které Anger obdržel za pomoc a ochotu při budování cesty album s fotografiemi nejkrásnějších partií nově vytyčené stezky. Navečer se společnost odebrala vlaky zpět do Turnova.

Leopold Anger se podílel i na vytyčení dalších turistických cest v Českém ráji, nejznámější z nich je pravděpodobně Šimákova stezka vedoucí z Turnova přes Klokočské skály na Kozákov, otevřená v roce 1928. Anger měl tu čest 17. září 1922 doprovázet prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka (1850–1937) při návštěvě hruboskalského skalního města. Přátelství ho mělo pojit s historikem Josefem Pekařem (1870–1937), se kterým se stýkal při jeho návštěvách rodného kraje. Z funkce hruboskalského lesního rady odešel na vlastní žádost na začátku roku 1936 a na odpočinek se přestěhoval do Turnova. Zemřel 30. března 1947 ve věku nedožitých 72 let.

Antonín Mojsl

Leopold Anger při děkovném proslovu

Průvod po stezce do Sedmihorek

Pout' rájem: méně známé kostely Českého ráje

Přes léto až do podzimu bude v atriu našeho muzea instalována panelová výstava s tématem regionálních kostelů. Celý nápad přišel od kolegů z Muzea Mladoboleslavska, kteří s tímto projektem oslovili kromě Muzea Českého ráje ještě Regionální muzeum a galerii v Jičíně. Cílem je přiblížit návštěvníkům méně známé sakrální památky v oblasti, které by pak mohly sloužit jako příjemná zastavení turistům při toulkách českorajskou přírodou, což z výběru automaticky vyřadilo kostely v intravilánech měst a celý zájem se soustředil na venkovské kostely.

Je pravdou, že v Českém ráji, který má jednu z nejhustších sítí hradů a zámků, jsou pro zájemce o architektonické pamětihodnosti církevní stavby na vedlejší koleji, nebo jsou dokonce naprosto opomíjené. Každé ze tří výše jmenovaných regionálních muzeí proto vybralo několik objektů, které podle jeho názoru jsou zajímavé, a přitom o nich veřejnost nemá větší povědomí. Za spolupráce s fotografy jako je Pavel Charousek či Pavel Jakubec byly proto připraveny panely, které budou instalovány v exteriérových výstavních prostorách všech tří muzeí tak, že každé bude mít panely kostelů ze svého příslušného okolí a k tomu několik (dle možností výstavních

Kostel sv. Vavřince v Březině

prostor každého) z regionů spoluzúčastněných pracovišť. V případě Muzea Českého ráje budou představeny místní kostely

sv. Jiří v Jenišovicích, Nejsvětější Trojice v Loukově, sv. Jana Křtitele v Nudovojovicích, sv. Jiří v Přáslavicích, sv. Jakuba Většího v Přepěřích, sv. Václava v Rovensku pod Troskami, sv. Filipa a Jakuba ve Všeni a z pera kolegů z Mladé Boleslavi kostely sv. Václava v Bosni a Nanebevzetí Panny Marie v Mohelnici nad Jizerou.

Na podzim se také bude v několika vybraných objektech konat komentovaná prohlídka či menší koncert. Konkrétní místa a časy těchto doprovodných akcí celého projektu budou včas dopředu oznámeny.

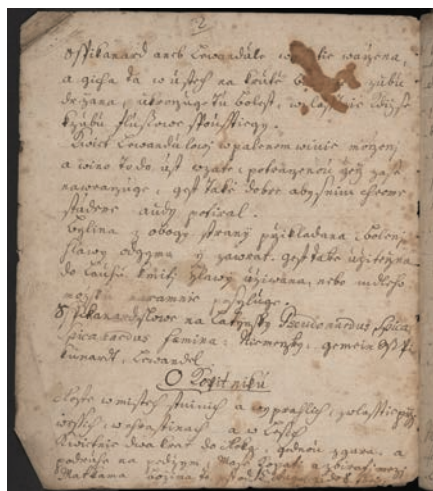
Jiří Zoul Sajbt

Kostel sv. Filipa a Jakuba ve Všeni

Výstava Pout' rájem: méně známé kostely Českého ráje
Atrium muzea / 29. 6. – 12. 11. 2023

Rukopisy Wssěliká lékařstwý a Zařikánj zloděge prochází digitalizací

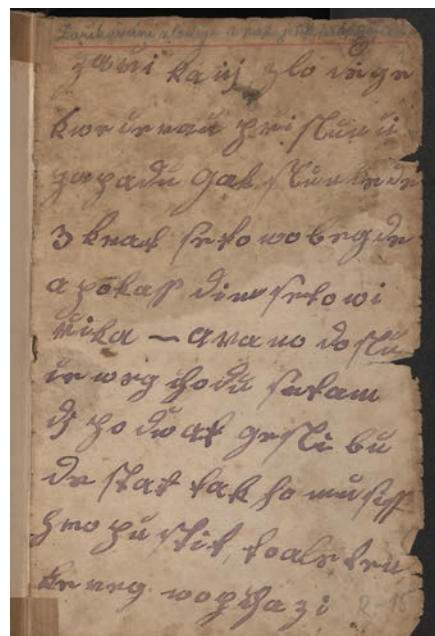
Ukázka z rukopisu Wssěliká lékařstwý

Stejně jako v řadě předchozích let se i v letošním roce turnovské muzeum zapojilo do programu VISK 6, který podporuje digitalizaci rukopisů a starých tisků, čímž výrazně zlepšuje jejich zpřístupnění veřejnosti. Letos byly vybrány dva rozsahem drobnější rukopisy, oba nejspíš z průběhu 18. století. Prvním jsou Wssěliká lékařstwý, což je sešit bez desek (22 x 18 cm) o 49 stranách, který byl evidentně psán jako lékařská (zdravovědná) příručka s jednotným, patrně i předem rozmyšleným rozvržením, neboť

obsahuje původní paginaci a v zadní části i obsah, kterým je zejména soupis nejčastějších bylin a doporučení, k léčbě jakých neduhů se hodí. Na zadní straně se nachází na rukopis až velmi konkrétní datace – 25. ledna 1760. Patrně datum dokončení příručky.

Můžeme se z ní například dozvědět, že dnes opět velmi oblíbená a široce pěstovaná levandule se v podobě jichy (tzn. husté omáčky či spíše kaše) používala na bolesti zubů, nebo dokonce se věřilo, že „květ lewandulový v páleném víně mořený (roz. vylouhovaný v destilátu) a víno to do úst vzaté, potracenou řeč zase navracuje.“

Druhým digitalizovaným dokumentem je Zařikánj zloděge – sešitek (17 x 11 cm) o 16 stranách bez přímé datace s novější foliací a ryze novodobými deskami. Pouze na základě tvaru písma jej můžeme datovat do průběhu 18. století či dokonce až první části 19. století. Jeho obsahem je modlitba, která měla uchránit obydlí před zloději, konkrétně případného zloděje, který by se odvážil do domu vloupat, večer zaklít a ráno jej opět propustit na svobodu. Je zajímavé, že se v této době jaksi automaticky předpokládalo, že k vloupání dojde večer nebo v noci a ne v průběhu jiné části dne. Ačkoli dle názvů mohou působit nesoudržně, oba rukopisy shodně vycházejí z lidové

Ukázka z rukopisu Zařikánj zloděge

tradice, ba přímo pověrečnosti, a jsou tak zajímavým pramenem pro vhled do etnografie doby před průmyslovou revolucí, což bylo důvodem jejich digitalizování. Oba také budou postupně představeny v pravidelné výstavce exponátů měsíce.

Jiří Zoul Sajbt

Dům 72 – Multifunkční objekt muzea

Muzeum Českého ráje v Turnově získalo v roce 2015 na základě usnesení zastupitelstva Libereckého kraje právo hospodaření k nemovité věci: p. p. č. 537 o výměře 332 m², zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je také dům čp. 72, který byl do konce ledna roku 2019 na základě nájemní smlouvy využíván městem Turnov pro kanceláře městského úřadu.

Dům čp. 72, přímo sousedí s hlavní muzejní budovou čp. 71 a spolu s domem U Bažanta (čp. 70) tvoří uzavřený muzejní areál. Byl zakoupen v předstihu ještě před stavbou nové stálé horolezecké expozice, která byla realizována v letech 2017 až 2019. Už při přípravě projektu nové expozice bylo zřejmé, že se nevyhnedeme zásadním stavebním úpravám, při kterých dojde k demolici budovy, v níž měla zázemí údržba a kde se nacházel sklad materiálu pro provoz, sklad výstavního mobiliáře a přednáškový sál. Dům čp. 72 měl zřetelné limity, které mohly být odstraněny pouze jeho komplexní rekonstrukcí. Jednalo se zejména o minimální únosnost stropů, nutné statické zajištění základového zdiva i zdí v prvním a druhém nadzemním podlaží, instalace izolace proti vztlínající vlhkosti. Bylo nezbytné přizpůsobit také vnitřní dispozici domu funkci multifunkčního objektu muzea, kde byly plánovány jak expoziční, tak provozní prostory, které bylo nutné stavebně oddělit. Tyto plány a představy se postupně naplňovaly. Dnes je dům dokončen a bude následovat etapa poslední, ta obnáší vybavení výstavním fundusem a provozním mobiliářem, IT technologiemi a přístroji pro dvě nové expozice, víceúčelový přednáškový a výstavní sál a jeho zázemí, dále pro provozní místnosti – dílnu pro údržbu objektů muzea a konzervátorské dílny,

pro archiv ekonomického oddělení a dokumentů podléhajících GDPR, pořádací místnosti pro archiv historiků a výstavní depot.

Ve zrekonstruovaném domě čeká vyšší komfort jak pracovníky muzea, tak i jeho návštěvníky. Návštěvníci tu najdou rozšířenou nabídku výstavních prostorů a hlavně pak novou Výstavní síň Viléma Heckela. V podzemní části domu bude instalována expozice Luminiscence, která bude do tohoto prostoru přesunuta z nevyhovujících podmínek sklepení domu čp. 70.

V prvním nadzemním podlaží najde své pokračování expozice Mineralogie a geologie, a to díky plynulému propojení s expozicí v hlavní expoziční budově muzea (čp. 71). Vzniká tak nový moderní prostor pro prezentaci významných akvizic a krátko- a střednědobých tematických výstav s geologickou tematikou.

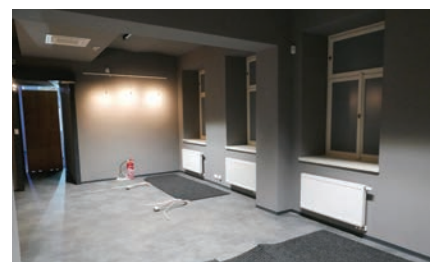
V druhé části prvního nadzemního podlaží jsou situovány stavebně oddělené technické prostory muzea – depozit výstavního mobiliáře a zapůjčených výstav, archiv historického a ekonomického oddělení, dílna údržby, sklad chemikálií, dále sociální zařízení a výtah výhradně určený pro provoz muzea (návštěvníkům je určen výtah z expozice Horolezectví, který je dopraví do přednáškového sálu a Síně Viléma Heckela).

Do druhého nadzemního podlaží je situován velký multifunkční přednáškový a výstavní sál s technickým i sociálním zařízením. Přímo s expozicí Horolezectví bude propojen Výstavní sál Viléma Heckela věnovaný dílu a životu tohoto předního českého fotografa hor a horolezců.

Ve třetím nadzemním podlaží jsou umístěny konzervátorské dílny a jejich sklad, pořádací a karanténní místnost pro oddělení historických sbírek a archivu, sociální zařízení a inspekční pokoj.

Objekt je zajištěn pasivními i aktivními zabezpečovacími a protipožárními prvky (bezpečnostní skla, bezpečnostní a protipožární dveře, EZS s připojením na PCO a EPS).

Rekonstrukce domu čp. 72 realizuje spol. Instav stavební práce za nabídkovou cenu 17.865.007,51 Kč bez DPH.

**Slavnostní otevření Domu 72
a Výstavní síně Viléma Heckela
se uskuteční 7. září 2023 v 17:00.**

DRINGS
PORADENSTVÍ • SOFTWARE • HARDWARE
Dodavatel hardwaru a služeb v oblasti IT pro regionální obchodní partnery včetně Muzea Českého ráje v Turnově.
DRINGS, spol. s r. o., Turnov
www.drings.cz

Aleš Bartoš

tel. 603 315 295

www.abzlatnictvi.cz

zakázková výroba šperků

Antonína Dvořáka 321 Turnov

Stalo se před sto lety (červenec–září 1923)

Před sto lety uvedl pan J. V. Bílý ve Vyskři přednášku na téma Československé vystěhovalectví a Spojené státy severoamerické. Podrobněji se rozhovořil o tzv. „Amerikánech“, kteří se u nás po válce za relativně malou sumu americké měny stali, díky výhodnému kurzu, téměř (a někteří zcela) milionáři. Přednášející zmiňoval případy, kdy si navrátilce (i třeba jen dělník v USA) přivezl pár tisíc dolarů a při kurzu 1 : 98 se stal opravdu milionářem. Po dvou letech života u nás na skutečně vysoké noze se rozhodl do Spojených států vrátit, vyměnil si zbývající koruny zpět na dolary, ovšem již za kurz 1 : 30 a často se za velkou louží vrátil se stejnou sumou dolarů s jakou odtamtud odjížděl. Během roku 1922 kurz koruny skutečně, díky uměle vyvolané deflaci, zpevnil až trojnásobně, a tak se případy uváděné panem Bílým mohly skutečně odehrát. * Léto u doláneckého jezu bylo opět plné „koupalístů“, jak psaly místní Hlasy Pojizerské. Každý ocenil dostatek vody, vzduchu i písku k slunění. Množily se pouze stížnosti na majitele psů, kteří si vodili své miláčky s sebou do vody a pouštěli je mezi ostatní plavce. Stejně to platilo i pro majitele koní, k jejichž koupání bylo policejním úřadem jasně vymezeno místo pod splavem za provazárnou. * Dne 10. srpna 1923 byla v osm hodin

Závěr prázdnin roku 1923 zpestřil dětem cirkus Konrado, který na konci srpna zavítal do Turnova. Zláštní pozornost si zasloužil „Mexikán Jackson“ se skupinou osmi cvičených tygrů. * Před sto lety zavládl nový směr na tanečních parketech. Zdály se být pryč časy, kdy celá desetiletí vládly tanečním pořádkům valčíků a polka. Nový vítr vál z Ameriky a Spojené státy v tomto ohledu udávaly směr. Po tangu, fox-trotu, shimmy a jazzu exportovaly do Evropy další taneční styl – blues, který se již začal šířit v New Yorku, San Francisku, Londýně a Paříži. * V září před sto lety se v Turnově konaly také volby do obecního zastupitelstva. K nim se mohlo dostavit 4 806 obyvatel města, z nichž své právo využilo 4 375 – tedy přes 91 %. K takto ohromujícím číslům je však nutné dodat, že dle ustanovení §7 zákona o obecních volbách byl každý volič povinen se voleb účastnit. To tedy znamená, že volební účast byla povinná – každé právo s sebou nese i odpovědnost. Dobrovolná byla jen pro lidi nad sedmdesát let. Neúčast se odpouštěla také nemocným, nebo lidem, kteří se z pracovních nebo i cestovatelských důvodů nemohli k urnám dostavit. Odpouštěla se také neúčast například kvůli zpoždění vlaku nebo dalším okolnostem, které volič nemohl ovlivnit. Kdo se

harských ministrů z let 1911–1923. Z celkového počtu sedmdesáti členů vlády, kteří zastávali v těchto letech některý z ministerských postů, jich v roce 1923 bylo ve vězení padesát, pouze sedm se jich těšilo svobodě a zbytek byl v emigraci nebo po smrti. * Okresní správní komise schválila obci Malému Rohozci půjčku ve výši 127 000 Kč na provedení elektrifikace obce. * V září před sto lety zatkla četnická stanice v Mnichově Hradišti tři příslušníky německé národnosti pro potulku a dodala je soudu. Zatčení u sebe měli přes 200 000 000 německých marek v samých pětimilionových bankovkách. K takové závratné sumě je nutné připomenout německou poválečnou hyperinflaci a kurz vůči americkému dolaru, který v září 1923 činil 1:98 860 000, tj. že tuláci, kteří byli následně dopraveni za hranice naší republiky, měli v kapsách něco přes dva dolary. * Před sto lety také došlo dle Úředního listu Okresní politické správy v Turnově ke změnám v názvech obcí: Čtveřín místo Štveřín, Lestkov místo Leskov, z Modřic se staly Modřišice a z Penčína Pěnčín. * A konečně před sto lety byly také posvěceny nové zvony pro kostel sv. Mikuláše pořízené z větší části díky sbírce mezi zdejšími farníky. Největší zvon sv. Mikuláš (tón A) vážil 416 kg a měl průměr 97 cm, nesl obraz sv. Mikuláše a text: „Oroduj za nás sv. Mikuláši“ a „Láska dala 1861, válka vzala 1917, láska zase obnovila 1923“. Druhý zvon Panna Maria (tón c2) s vyobrazením Panny Marie vážil 306 kg a byl o průměru 81 cm s nápisy: „Pod ochranu Tvou, o Panno Maria, se utíkáme“ a „Z milodarů pořídil katolický spolek paní a dívek snahou předsedkyně Mat(yldy) Žákové 1923“. Třetí zvon sv. Václav (tón dis2) vážil 169 kg a měl průměr 66 cm, nesl obraz sv. Václava se slovy: „Ty jsi dědic české země!“ a dále „Z kostelních sbírek opatřil děkan Macoun 1923“. Do kostelní věžičky byl ještě umístěn nejmenší sanktusový zvon (tón eis2) vážící 152 kg o průměru 56 cm. Nesl obraz jednoduchého kříže a prostý nápis: „Obnoven 1923“.

Koupání na jezu v Dolánkách v létě roku 1923.

večer Studentstvem turnovským zahájena slavnostní regata na Jizeře. Oba břehy byly osvětleny řetězy lampionů a bengálskými ohni. Ohňostroj byl v provozu po celou dobu vyjížděky, které se zúčastnilo několik desítek bohatě zdobených lodí opatřených lampiony i reflektory. * Před sto lety, 23. srpna, zemřel primář městské nemocnice a starosta města MUDr. Josef Honsů. Ve své funkci se významně zasloužil o městský vodovod, elektrifikaci města, modernizaci nemocnice a třeba i městský biograf. Zemřel na otravu krve, když se nešťastně nakazil u jednoho ze svých pacientů. *

k volbám nedostavil ze své vůle, mohl dostat peněžitou pokutu nebo si také jít na několik dní sednout za mříže. V Turnově se volby konaly 16. září a tzv. občanské strany (národní demokracie, živnostníci, agráři a lidovci) získaly v obecním zastupitelstvu dvaadvacet mandátů, socialistické strany (národní socialisté, sociální demokraté a komunisté) měly ve vedení města napříště čtrnáct zástupců. * I když se to třeba nezdá, byly na tom některé evropské vlády před sto lety podstatně hůře než ty současné (nebo než ta naše). Třeba v Bulharsku otiskl sofijský deník Radikal statistiku týkající se tehdejšího stavu bul-

Velký Turnov

Podle výnosu ministerstva vnitra ze dne 3. července 1923 č. 41.823-23 povolila vláda ve schůzi ministerské rady, konané dne 7. června 1923 podle § 1. zákona ze dne 18. března 1921 č. 117 S. z. a nař. ve znění zákona ze dne 21. prosince 1922 č. 406 Sb. Z. a nař. změnu hranic města Turnova s místní obcí Modřicemi, vyloučením osady Nudvojevic z obvodu místní obce Modřic a připojením jejím k městu Turnovu.

Hlasy Pojizerské, 27. červenec 1923

David Marek

Výstavy a akce v červenci, srpnu a září

VÝSTAVY

Krystaly – 80 let ve službách technického pokroku (Crytur Turnov)

Výstavní sál / prodlouženo do 31. 8. 2023

Jak vznikají hory: Nerostné bohatství horských masivů

Kamenářský dům / 29. 6. – 5. 11. 2023

Poutí rájem: méně známé kostely Českého ráje

Atrium muzea / 29. 6. – 12. 11. 2023

Výstavní síň Viléma Heckela

Dům 72 / od 7. 9. 2023

Grafik Pavel Hlavatý

Dům 72 / 8. 9. – 15. 10. 2023

Jak vznikají hory

Výstavní sál / 21. 9. 2023 – 28. 1. 2024

AKCE

Den s mineralogem

4. 7. / 11. 7. / 18. 7. / 25. 7. / 1. 8. / 8. 8.

15. 8. / 22. 8. / 29. 8. 2023

Areál Kamenářského domu

Lezecké čtvrtky – Lezu, lezeš, lezeme

6. 7. / 13. 7. / 20. 7. / 27. 7. / 3. 8. / 10. 8.

17. 8. / 24. 8. / 31. 8. 2023

Atrium muzea

Loutkáři dětem v atriu muzea

2. 7. / 9. 7. / 16. 7. / 23. 7. / 30. 7.

6. 8. / 13. 8. / 20. 8. / 27. 8.

Devatero řemesel – Řemeslné dílny

1. 7. / 8. 7. / 15. 7. / 22. 7. / 29. 7. / 5. 8.

12. 8. / 19. 8. / 26. 8. 2023 / Dlaskův statek

Komentované prohlídky výstavy Krystaly

Úterý 4. 7. / 18. 7. / 8. 8. / 29. 8. (17:00)

Sobota 15. 7. / 29. 7. / 19. 8. / 26. 8. (14:00)

Otevření Domu 72 a Síně Viléma Heckela

7. 9. 2023

Posvícení a Loutkářská pout'

23. 9. 2023 / Dlaskův statek v Dolánkách

Ohlédnutí za minulým čtvrtletím

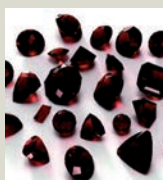

Příchod jara jsme oslavili tradiční velikonocní akcí na Dlaskově statku (obr. 1). Stála expozice Historie si užívala zaslouženou rekonstrukci a výsledek opravdu stojí za to. Nové výstavní panely a mobiliář, doplněný o nové exponáty, lákají k prohlídce od začátku května (obr. 2). Výstavní síň Viléma Heckela je naším velkým tématem již několik let. V letních měsících bude její realizace vrcholit. Součástí příprav byla také návštěva u paní Heleny Heckelové, dcery Viléma Heckela, se kterou jsme probírali finální podobu výstavního prostoru, výběr fotografií a předmětů spjatých s Heckelovou prací i životem (obr. 3). Jaká zvířátka žijí na statku, jak se o ně lidé starali a jaký užitek jim přinášela, jak se dojí kravička, připravuje tvaroh a jak chutná, to vše představil animační program na Dlaskově statku určený dětem mateřských a základních škol (obr. 4). Pátek 16. června patřil Turnovské muzejní noci (obr. 5). Její součástí byla také výstava Krystaly – 80 let ve službách technického pokroku (obr. 6), která se už čtvrt roku těší velkému zájmu. I proto jsme ji prodloužili do konce srpna.

Muzeum dále nabízí:

MUZEJNÍ OBCHOD

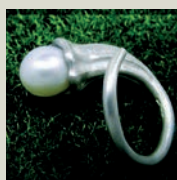
šperky a drahé kameny
sklo, bižuterie
regionální speciality
knihy, mapy
a další dárkové zboží

ZLATNÍCI

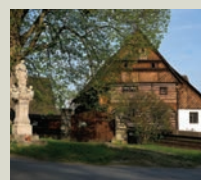
V KAMENÁŘI

autorské šperky
zakázková výroba
snubní prsteny
drahokamy
ukázky řemesla

DLASKŮV STATEK

Národní kulturní
památka ČR
venkovská usedlost
z časů našich
předků

Muzejní čtvrtletník vydává Muzeum Českého ráje v Turnově. Povolení MK ČR – E 15658. ISSN: 1801-4054.

Odpovědná redaktorka: Marcela Beranová, DiS. Grafická úprava, sazba: Marcela Beranová. Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o. Svobodova 1431, Turnov, tel. 481 319 411.

Uzávěrka tohoto čísla byla 16. června 2023. Muzejní čtvrtletník je k dostání zdarma na pokladně muzea, v informačních centrech a muzeích v okolí Turnova.

Na adrese beranova@muzeum-turnov.cz si můžete objednat zaslání čtvrtletníku v elektronické podobě.

OTEVÍRACÍ DOBA MUZEA A KAMENÁŘSKÉHO DOMU: červenec–září úterý až neděle od 9:00 do 17:00

DLASKŮV STATEK: červenec–srpen úterý až neděle od 9:00 do 17:00, září úterý až neděle od 9:00 do 16:00

Změna programu vyhrazena – pro aktuální informace sledujte webové stránky, facebook a instagram muzea! Těšíme se na Vaši návštěvu.